

Оксана Олійник

*кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри перекладу,
прикладної та загальної лінгвістики*

Лариса Ярова

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу,
прикладної та загальної лінгвістики*

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка*

Культурно-марковані елементи в новинних текстах як параметр доперекладацького аналізу

Ключові слова: культурно-марковані елементи, мережевий новинний текст, доперекладацький аналіз тексту.

Вступ. Проблема доперекладацького осмислення й повного розуміння інформації тексту оригіналу (далі – ТО) в письмовому перекладі набуває особливої ваги в процесі підготовки перекладачів [5]. У вітчизняному перекладознавстві представлено декілька спроб опису перекладацького аналізу ТО (див. [2; 3]), однак зміст деяких параметрів, наприклад, лексико-тематична організація ТО, потребує уточнення залежно від жанру тексту.

У зв'язку з тим, що новинні тексти широко застосовуються як дидактичний матеріал у навчанні письмового перекладу, актуальним видається дослідницьке завдання з'ясування специфіки культурно-маркованих елементів лексико-тематичної організації новинних текстів (далі – НТ) як параметра їхнього доперекладацького аналізу, яке ще не знайшло вичерпного висвітлення в науковій літературі. Саме лексико-тематична організація НТ забезпечує точність і достовірність його змісту, а підвищення точності забезпечується відсотком вжитих стандартних засобів інформування (власних імен, назв посад і професій, закладів та організацій, топонімів і хрононімів тощо), а також відсотком статистичних даних, дат, цифр, які зазвичай вищі ніж у текстах інших медійних жанрів [4, с. 96]. Характерною рисою НТ є "культуроспецифічність", адже вони складають важливу частину національної культури, насичені реаліями й артефактами [1, с. 82; 6].

На підставі зазначеного вище мета дослідження полягає у визначенні культурної специфіки лексико-тематичної організації новинних текстів сайту Бі-Бі-Сі [7] як параметру доперекладацького аналізу таких текстів у процесі фахової підготовки перекладачів. Об'єктом дослідження обрано лексико-фразеологічні одиниці з культурно-специфічним компонентом у складі текстів новин Бі-Бі-Сі. Для виявлення специфіки функціонування мовних засобів вираження культурно-специфічної інформації в новинному тексті застосовано *контекстуальний аналіз*; для встановлення характеру вербалізації культурно-маркованих елементів у мережевому новинному тексті використано *інтерпретативний аналіз*; для систематизації та класифікації засобів

вербалізації культурно-маркованих елементів застосовано метод лінгвістичного спостереження й опису.

Результати і обговорення. На доперекладацькому етапі аналізу новинного тексту доцільно змоделювати номінативну карту новинної події, яка складає основу тематичної організації тексту новинного повідомлення [4, с. 96], а також визначити культурно-марковані елементи, що входять до її складу. Згідно з даними К. О. Мельникової, більшість лексичних одиниць, що використовуються в описі подій в англomовному мережевому новинному тексті (71 % від загальної кількості лексичних одиниць у тексті), передають актуальну інформацію про події, реалізуючи прямі значення і точно номінуючи складники новинної події – учасники, топоніми, хрононіми, дії, стани тощо [4, с. 95-96]. За нашими спостереженнями, саме ці групи лексики утворюють культуроспецифічні риси новинних текстів Бі-Бі-Сі: 1) звернення до назв країн, регіонів, поселень, міст тощо, напр.: *Australian floods send dirty water across Great Barrier Reef. Muddy waters from floods in northern Australia blanket parts of the World Heritage site* (BBC, 15/02/2019); 2) часте вживання власних імен, персоналій та фокусування на відомій особистості, напр.: *El Chapo trial: Mexican drug lord Joaquín Guzmán found guilty* (BBC, 13/02/2019).

До того ж специфічними культурно-маркованими елементами новинних текстів матеріалу спостереження також виявились кліше, колокації, напр.: *Democratic debate: Bernie Sanders and Elizabeth Warren ramp up feud. The big applause line, the big dividing line and the insults thrown at them from President Trump* (BBC, 12/11/20); уривки цитат у заголовкових комплексах, напр.: *Sanna Marin: Estonia apologises after minister mocks Finland PM. Far-right interior minister Mart Helme described Finland's PM Sanna Marin as 'a sales girl'* (BBC, 17/12/2019); алюзії, побудовані на специфічному культурному досвіді читачів, напр.: *Grammy winner Ingram wrote Michael Jackson single Pretty Young Things with Quincy Jones* (BBC 30/01/2019).

Найчисельнішу групу лексичних культурно-маркованих елементів в текстах новин Бі-Бі-Сі нашого матеріалу спостереження складають географічні назви (країн, регіонів, міст /столиць, океанів, морів, річок, гір, озер), напр.: *US tells Iran to 'look in the mirror' after Ahvaz attack* (BBC 23/09/2018); *New South Wales bushfires: 'Mega blaze' warning near Sydney* (BBC 06/12/2019).

Друге місце посідають антропоніми, які охоплюють імена президентів, прем'єр-міністрів, міністрів, депутатів, лідерів партій, посадових осіб, селебрітіз, напр.: *White House: Trump 'will not participate in impeachment hearing'* (BBC 02/12/2019), а також імена пересічних людей, які попали в епіцентр новинної події, напр.: *Briton Audrey Schoeman revived after six-hour cardiac arrest. Audrey Schoeman fell unconscious when she was caught in a snowstorm while hiking in Spain* (BBC 06/12/2019).

Назви органів державного управління, (міжнародних) організацій, фірм/корпорацій, установ тощо знаходяться на третій позиції за поширеністю в новинних текстах, напр.: *Chinese-owned TikTok apologises to a US teenager who criticised China's treatment of Muslims* (BBC 28/11/2019). Далі за спаданням частоти йдуть назви матеріальних об'єктів, артефактів (ракет, авто тощо),

напр.: *Boeing to temporarily halt 737 Max production in January* ((BBC 17/12/2019); назви самітів, угод, зустрічей, напр.: *NATO summit: Boris Johnson to call for unity as alliance turns 70* (BBC 03/12/2019); назви артефактів культури (книг, пісень, фільмів, нагород тощо), напр.: *Lord of the Rings returns to New Zealand with Amazon TV show* (BBC 17/09/2019); назви явищ спортивного світу (організацій, змагань, трофеїв тощо), напр.: *Lionel Messi: Barcelona forward wins Ballon d'Or for record sixth time* (BBC, 03/12/2019); назви об'єктів у місті (готелів, музеїв, вулиць тощо), напр.: *Nairobi DusitD2 hotel attacked by suspected militants* (BBC 16/01/2019); назви друкованих та інтернет ЗМІ, соціальних мереж, напр.: *England's Joe Denly was trending on Twitter for all the wrong reasons after dropping a catch that even "your 95-year-old grandma" would take* (BBC 03/12/2019); назви явищ, процесів, що несуть загрозу для здоров'я людини, напр.: *Huntington's disease: Woman who inherited gene sues NHS* (BBC 18/11/2019); назви явищ природи (землетруси, циклони тощо), які отримали медійне висвітлення завдяки їхньому руйнівному впливу, напр.: *Storm Ali: 100mph winds leave trail of destruction*. (BBC 19/09/2018).

Висновки. Специфічною рисою лексико-тематичної організації новинного тексту оригіналу є включення великої кількості культурно-маркованих елементів, які створюють потенційні труднощі в письмовому перекладі. На доперекладацькому етапі аналізу новинного тексту доцільно ідентифікувати культурно-марковані елементи з метою врахування їхньої культурної специфіки для подальшої точної передачі в мові перекладу. Найчастіше в новинних текстах Бі-Бі-Сі вживаються культурно-марковані лексичні одиниці, які вербалізують місце події, її учасників та їхні соціальні атрибути. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні специфіки вербалізації статистичних даних, дат, цифр у новинному тексті.

Література

1. Добросклонская Т. Г. (2005). *Вопросы изучения медиатекстов* (опыт исследования современной английской медиаречи). М.: УРСС Эдиториал.
2. Дорофеева М. С. (2017). Схема переводческого анализа в синергетике перевода. *European Journal of Humanities and Social Sciences*, (1), 34-39. DOI: <http://dx.doi.org/10.20534/EJHSS-17-1-34-39>
3. Максимов С. Є. (2017). Перекладацький аналіз тексту у світлі дискурс-аналізу. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*, 34, 124-127.
4. Мельникова Е.А. (2015). Точность и достоверность как критерии информативности текста новостного сообщения. *Вестник Волгоградского гос. ун-та. Сер. 2, Языкознание*. 5 (24), 94-100.
5. Серова Т. С. (2017). Речемыслительная активность переводчика: предпереводческое осмысление и полное понимание смыслового содержания исходного текста в переводе. *Язык и культура*, (37), 241–253.
6. Филиппова М. М., Новоселова А. А. (2017). Лингвистический анализ заголовков журнала «Time». *Язык, сознание, коммуникация: Сб. статей*. М.: МАКС Пресс, 56, 27-39.
7. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news>